

Karlovy – bývalý špitál, později dvůr

Při cestě z Lysé nad Labem do vesnice Byšičky, za železničním přejezdem, se vpravo nacházejí pozůstatky bývalého špitálu (špitál= útulek pro nemocné, přestárlé, chudé), který založil hrabě František Antonín Špork.

Mnohdy ani netušíme, jaké zajímavé stavby stávaly v okolí Lysé nad Labem.

Stavba špitálu byla započata v roce 1715. Na stavbě se podílel také významný český stavitel František Maxmilián Kaňka. Špitál měl být dokončen do sv. Václava 1716. Do tohoto data ale dostavěn nebyl. Až o rok později, dne 30. září 1717, byla výstavba špitálu ukončena a kaple Nalezení sv. Kříže vysvěcena.

Špitál byl čtyřhranný, uvnitř dvůr s ambitem a studnou uprostřed, kostel byl postaven blíže k lesu. V domě se nacházely dva byty pro kněze, byty pro špitálníky, dvě kuchyně, refektář (jidelna), sakristie, oratorium a světnice pro vrátného.

Kostelík byl ozdoben štítem s ornamenty, římsami a osmi jónskými pilíři. Vížka byla opatřena dvěma zvonky. Na štítě byl umístěn místo kříže větrný kohout.

Panstvo se zde scházelo před štvanicemi na Svatohubertské mši. Navštívili a podarovali špitálníky, teprve potom se vypravili na lov.

Do špitálu mohlo být umístěno celkem 24 špitálních, 12 žen a 12 mužů.

Přesně bylo určeno a sepsáno kolik jídla a piva, v jakém množství, mají špitálníci dostávat, obdobně bylo stanoveno i oblečení a obutí.

Špitálníci se měli denně modlit a všichni měli určeny povinnosti – ženy i muži.

2 muži byli domácími hospodáři

2 muži měli na starost kostel, zvonici a inventář

3 muži měli svěšené nádobí

1 muž byl hlídačem a lampářem

1 muž se staral o šatstvo

1 muž dohlížel na zásoby paliva

1 muž seděl ve fortně (bráně)

2 nejstarší muži neměli žádné povinnosti, měli se jen modlit a být pro ostatní rádci a dozorcí

I ženy měly přesně stanovené povinnosti.

1 žena, která byla nejmoudřejší a nejdovednější, měla na starosti téměř vše – kuchyň, pořádek a kázeň

2 ženy vařily

2 ženy myly

1 žena byla pekačkou a zároveň posluhovačkou pana pátera

3 ženy byly pradelny

1 žena topila a hlídala

1 žena byla vrátná a ošetřovatelka nemocných

1 žena, nejstarší nebo nejsešlejší, se měla jen modlit a ostatní napomínat

Velký a pěkný špitál na Karlově sloužil bývalým panským služebníkům i zchudlým lyským měšťanům do roku 1750, od tohoto roku postupně zanikal a obyvatelé špitálu se stěhovali do Lysé n. L.

Šporkův zeť, František Karel Sweerts Sporck, špitál proměnil ve dvůr Karlov. V roce 1782 zde už bylo jen hospodářství.

Dne 1. března 1790 byla zrušena a odsvěcena kaple Nalezení sv. Kříže. Z kostelíku se stal špýchar, do něhož poddaní sváželi žito a oves.

Další majitel Lysé nad Labem, baron Leitenberger, proměnil kostelík v konírnu a na místě západního křídla postavil kravín.

Ze sklepa v budově špitálu údajně vedla podzemní chodba k eremitáži (poustevně) sv. Václava.

V současnosti majitelé navazují na barona Leitenbergera a v objektu chovají koně.